

„A szükségletet nézzük, és semmi mást”

Hajdú Tibor, az Evangélikus Diakónia közkapcsolati referense a nyitottság alapbeállítottságáról

„Megérkeztünk Röszkére, és megkérdeztük, mit segíthetünk. Bármit szívesen segítettünk volna, de teljesen tájékozatlanok voltunk – meséli Tibor. – Azt mondták, pakoljunk vizet. Nemsokára egy Angliából érkezett srácot is beosztottak mellénk. Csak két napra ért rá, de mivel tudta, hogy igencsak elkél a dolgos kéz a magyar határon, repülőjegyet vett, és iderepült. Valamiért kötelességének érezte. Kiderült, hogy Birminghamben él, és imám. Korábban még egymás létezéséről sem tudtunk, és nemzeti, vallási, kulturális értelemben egyaránt idegenek voltunk egymás számára. Összekötött azonban a segíteni akarás, ahogyan az is, hogy idegenekként csöppentünk bele egy egészen kivételes helyzetbe. De mit sem számított: a birminghami imám és a budapesti evangélikus diakónia munkatársai a legnagyobb egyetértésben és lelkesedéssel rakodták a vizespalackokat. Egyek voltunk a szolgálat örömeiben.”

Nehéz dolga van az embernek, ha a menekültkérdéssel kapcsolatban az autentikus, „hivatalos” keresztény álláspontból szeretne többet megtudni, annyira ellenmondásokkal a különböző megnyilvánulások. Egyáltalán kell-e ilyen álláspontot elfoglalnia egy-egy keresztény közösségnek? Mert lehetséges olyan értelmezés is, hogy ez a kérdés kívül esik az egyházak kompetenciáján, amelyeknek főleg a hit tisztasága felett kell őrködniük, híveik lelki javát kell szolgálniuk – minden más a közélet szereplőire vagy bizonyos szakmák képviselőire, például a szociális szférában dolgozóakra vagy különböző hatóságokra tartozik. Az evangélikus egyháznak milyen hivatalos dokumentumai, állásfoglalásai születtek a témában?

– Legutóbb éppen országos felügyelőnk, *Próhla Gergely* (a Magyarországi Evangélikus Egyház világi vezetője) foglalta össze az egyház álláspontját egy rendezvényünkön. Megemlítette, hogy *Luther* a kettős kormányzás tételével a világi és az egyházi kormányzás közötti ellentétet igyekezett áthidalni. Míg az állam, a politikai közösség feladata az, hogy egy közösség érdekeit megvédje, addig az egyes embernek igenis az a feladata, hogy a felebaráti szeretet parancsát kövesse, és mindent megtegyen, amikor valaki segítségre szorul, és kéri, elvárja a segítséget. Megpróbálunk most ennek jegyében, a magyar és a bajor diakónia együttműködésével olyan segélyprogramokban részt venni, olyan feladatokat meghatározni és olyan helyzetekre rátalálni, amelyekben éppen ez a személyes segítség érvényesülhet. Olyan segélyprogramokról van szó, amelyekkel a szíriai háború áldozatait és az üldözött közel-keleti keresztények sorsát befolyásolhatjuk. És úgy tesszük ezt, hogy a mi személyes segítségünk számítson. Azokért is tennünk kell, akik ideérkeztek hozzánk, de azokon is, akik a szülőföldjükön vagy ahhoz közel szeretnének maradni.

Jobb, ha egy-egy egyházi szervezet nem lép ki a politikai küzdőtérre, miközben azonban teszi a dolgát. Az evangélikus egyházra amúgy nem jellemzők a központi „kinyilatkoztatások”,

demokratikusan építkező közösség. Egy alapokmánya azonban természetesen van, és annak a rendelkezései nyilvánvalók.

Diakóniánk működésének emellett azonban vannak egyértelmű, írásban is rögzített alapelvei. Az egyik ilyen *Sztechlo Gábor* szavaival az, hogy a diakónia „a kezek evangéliuma”.

Ha az egyház alapokmányát említve a Bibliára gondolt, azzal az a gond, hogy sokan menekültelesen álláspontot is ki tudnak olvasni belőle.

– De ha egy-egy csendes pillanatban, amikor magukra maradnak, a lelkükbe néznek, egyértelmű lesz a válasz, ebben biztos vagyok. Életünk döntések sorozata, és ehhez szabad akaratot kaptunk. *Sztechlo Gábor* mondja azt is, hogy mások szolgálatában egyszerre van jelen az elfogadás és a továbbadás mozzanata. Hálával fogadjuk, amit Istentől kapunk, és a hálánk a továbbadásban, mások szolgálatában ölt testet. Ezért az evangélikusok kiemelten fontosnak tartják a szeretetszolgálati munkát. Hiszen ezáltal válik megtapasztalhatóvá a külvilág számára, amit az egyház a megváltásról hirdet.

Az a lehetőség azonban minden vallásos, vallását akár a legkomolyabban vevő ember számára megmarad, hogy a segítségnyújtást másokra, „profikra” bízza, ő pedig csupán perselyadományával járuljon hozzá, és ezzel megnyugtassa a lelkiismeretét.

– Senkivel kapcsolatban nem akarok ítélni. Mindenki a saját lelkiismerete alapján dönt és cselekszik. Mi is. Az azonban igaz, hogy az ember kivételesen profi technikákat képes kidolgozni lelkiismeretének elhallgattatására.

Hogyan találják a menekültkérdést a hívek számára a mindennapokban? Mennyire akarják próbálják a belső nyilvánosság fórumain taglalni a menekültekre, más kultúrájú, vallású emberekre vonatkozó keresztény viszonyulás témáját? Mennyire téma ez már magától is püspöki, egyházkerületi, lelkészi és gyülekezeti szinten?

– Tesszük a dolgunkat, és teszünk róla, hogy ez látható legyen. Nyilvánvalóvá tesszük a meggyőződésünket. Például a *Nagy Anna Mária* által végzett érzékenyítő tréninggel. Sok beszélgetéssel, tényeken alapuló információk iskolákba, gyülekezetekbe való eljuttatásával. Arra törekszünk, hogy egyéni, az átlagtól eltérő színeket vigyünk a túlnyomóan csak bizonyos irányú, jellegű értelmezéseket szóhoz juttató médiainformációk tömegébe, de a döntés mindig az egyes emberé marad.

Hiszünk a találkozások, az egyes emberek, egyéni sorsok megismerésének erejében, amelyek képesek a sztereotípiák korrigálására. Az emberi agy számára könnyebb sablonok alapján ítélni, előítéletekre hagyatkozni: mindannyian ilyenek vagyunk. De ha tudjuk ezt, tehetünk ellene.

Nem egy „hivatalos vélemény” sulykolásával próbálkozunk, hanem arra kínálunk lehetőséget, hogy ugyanarról a kérdésről, jelesül a menekültválságról új szempontokat mérlegelve gondolkodhassanak az érdeklődők. Nem meggyőzni akarjuk őket, hanem elgondolkodtatni, kinyitni. Örülünk annak, ha valakinek határozott véleménye van, mert ezt jó alapnak tekintjük ahhoz, hogy más álláspontokra nyitott lehessen. A közösségekben dominánssá váló

vélemények közül éppúgy könnyen teret nyerhetnek szép és káros gondolatok. Az a baj, hogy ezeket sokan szinte gondolkodás, mérlegelés nélkül veszik át. Mi ez ellen próbálunk tenni.

Azt hiszem, az „evangélikus közvéleménynek” a menekültekre vonatkozó nézetei nem sokban különböznek a magyar társadalom nagy átlagának vélekedéseitől.

Most mondok valami olyat, ami talán meglepő lesz egy keresztény szervezet munkatársától. Mi ketten keresztény embereként bizonyára gyorsan egyetértésre jutnánk, ha a világ és a magunk végső sorsát illető reményseink kerülnének szóba. De ha a mai világ kilátásairól kérdez, az a magánvéleményem, hogy túl sok derűre nincsen okunk. A dolgok a maguk útján haladnak, a tendencia elég egyértelmű, ezért egy jobb világban reménykedni szerintem nem igazán érdemes. Nem annak reményében cselekszünk jól, hogy jobb lesz tőle a világ, hanem mert a lelkiismeretünk szerint kell cselekednünk. Luther mondta: „Ha tudnám, hogy holnap véget ér a világ, akkor is ültetnék egy almafát.” Megtesszük, amit helyesnek tartunk, és bizakodunk benne, hogy talán lehet valami hatása – de nem befolyásol bennünket, hogy így történik-e, vagy hogy mi értesülünk-e a dologról. Nem a sikerélményekre hajtunk.

Mit gondol, az evangélikus közvélemény mennyit tud önkéről?

– Az információk szerintem széles körhöz elérnek, de természetesen van egy „kemény mag”, egy olyan erős bázis is, amelynek tagjai számára hangsúlyos, különösen fontosnak tekintett a munkánk.

A külvilággal folytatott párbeszédben, a szélesebb közvélemény befolyásolásában mekkora szerepet vállalnak az evangélikusok? A magyar evangélikus egyházat gyakran dicsérik kicsinységéből fakadó rugalmasságáért, kooperativitásáért, újító hajlamáért, közvetítőképességéért, amelyek segítenek számára elkerülni a nagyobbak hibáit. Hogyan mutatkoznak meg ezek az erények a menekültkérdés kezelésében?

– Noha fontosak az olyan közösségek, mint az egyház és kisebb egységei, az összetartozás érzése, a közös meggyőződés ereje, én szeretek arról beszélni, hogy mindenki – így minden evangélikus is – további közösségeknek, például a családjának, a munkahelyi körének és a nemzetnek is tagja. Az identitásunkra sokkal jellemzőbb a más identitásokhoz való kapcsolódás, a nyitottság, mint a magában állás, a szigetszerűség. Magyar evangélikusok és evangélikus magyarok egyaránt vagyunk: mindkettő igaz és fontos, a címkézést pedig, mint minden másban, ez ügyben is jobb kerülni.

Amit protestáns erényként általában szívesen kiemelek, az a professzionalitásra való törekvés, vagyis az, hogy a maga szakterületén mindenki felelősségteljes munkát akar végezni, igyekszik a legjobbat nyújtani. Egy aprónak tűnő példa erre: fontos törekvésünk, hogy a diakónia közel ötven intézménye közül mind több szerezzék meg az ISO 9001-es minősítést [minőségbiztosítási szabvány – a szerk.].

Az elesettek segítése a keresztények számára elvileg egyszerre lenne egyéni és intézményi kötelesség, mégis sok kérdőjel van ez ügyben, és feltehetőleg nem csak a menekültkérdés kapcsán, és nem is csak a mai Magyarországon. Kétségtelenül létező ugyanis keresztény körökben az

a nézet, hogy „a jó keresztények”, a derék templomba járók és mindenki más között éles határvonal van. Ez a menekültekre vonatkozóan hatványozottan jelentkezik, mivel ők más nemzetiségűek és gyakran más vallásúak is. És mi a „körön kívüliekkel” kapcsolatban nem feltétlenül érezzük magunkat érintve: sokszor még azt sem tudjuk, hogyan segíthetnénk nekik jól, vagy egyáltalán mit kellene segítenünk. Az Evangélikus Diakónia számára milyen eligazodási pontok léteznek a „kinek és hogyan segítsünk?” kérdés jó megválaszolásához?

– Minden szervezetnek megvannak a maga erősségei és korlátai. Mi például természeti katasztrófa esetén nem lennénk a helyzet magaslatán, az az Ökumenikus Segélyszervezet profilja – amelynek egyébként szintén egyik alapítója és fenntartója az egyházunk. De az is biztos, hogy ha baj lenne, a diakónia is ott lenne a terepen, és sok önkéntest tudna mozgósítani.

2015-ben ott voltunk Röszkén, a Keleti pályaudvarnál, a II. János Pál pápa téren, és egy fontos informatikai háttérmunkát is elvégeztünk azokban a hetekben: a segítőszervezetek munkáját összehangoló szoftvert készítettünk el rekordgyorsan.

Később feltérképeztük a menekültek számára elérhető szolgáltatásokat és az ő igényeiket, s ennek alapján úgy döntöttünk, hogy olyan segítséget nyújtunk, amelyből leginkább hiány mutatkozik. Ezért lakhatási és élelmiszer-támogatást nyújtunk, személyes tanácsadással állunk a rendelkezésükre, amelybe az iratok beszerzésén túl azok értelmezése, valamint a munkakeresés is belefér. Mivel a magyar állam is jelentős segítséget nyújt a Közel-Keleten a keresztényeknek, és bajor partneregyházunk is jelentős munkát végez Szíriában, Irakban, például templomokat építenek, az ő programjaikhoz is szeretnénk kapcsolódni. Ez a válaszom a „hogyan segítsünk?” kérdésre.

Arra, hogy kinek kell segíteni, és ezt hogyan kell megállapítani, azt mondom, hogy mi a szükségletet nézzük, és semmi mást. Nem firtatjuk, hogy aki bajban van, miért került bajba, és hogyan került oda, ahol van, nem vizsgálgatjuk, milyen alapon „jogosult” a segítségre: kizárólag a szükséglete a mérvadó. Mint ahogyan a mentős sem kérdezi, hogy ki volt a hibás egy autóbalesetben, hanem segít. Sőt ha rosszabb állapotban van, még előbb is segít a „hibás” félnek, mint a vétkesnek. Életet ment.

Melyek menekültszolgálatunknak azok a tevékenységei, amelyekre a legtöbb jó érzéssel gondol; olyasmik, amiket hivatalos feladatain, pozícióján túl is szívügyének tekint?

– A legmeghatározóbb sikerélményeim mindig találkozásokhoz kötődnek, a legnagyobb örömet mindig ezek jelentik. És ilyenekből szinte minden hétre esik egy.

Meggyőződésem, hogy az alapmagatartásunknak mindig a nyitottságnak kell lennie. Hiszen csak akkor tudjuk a másikat, a mindaddig ismeretlenben a közöset-hasonlót meglátni, ha közel engedjük magunkhoz. Ezt sokszor megnehezítik a féltreimeink, de mindig gondoljunk Jézus szavaira, aki arra biztatott bennünket, hogy ne féljünk. Minden találkozás jár bizonyos mértékű stresszel, bizonytalansággal, aggodalommal. A keresztény iránymutatásra, segítségnyújtásra, tudatformálásra annak érdekében is óriási szükség van, hogy a lelke mélyén mindenki ott bujkáló féltreimeket az igazi találkozások öröme válthassa fel.

Kiss Péter